

Вікторія Є. Слюсаренко

ОБГРУНТУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ ТРЬОХСТОРОННЬОГО ПАРТНЕРСТВА

У статті обгрунтовано теоретичні підходи до формування механізму регулювання та підтримки трьохстороннього партнерства на регіональному рівні. Визначено основні пріоритетні напрямки розвитку тристороннього партнерства в регіонах України. Досліджено початок формування територіальних громад та проаналізовано інформацію щодо статистики територіальних громад в Україні в 2018 році.

Ключові слова: трьохстороннє партнерство; регіональний розвиток; територіальні громади; трипартизм; громадянська партиципація; регіональні пріоритети розвитку.

Табл. 1. Рис. 1. Літ. 13.

Виктория Е. Слюсаренко

ОБОСНОВАНИЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ ПРИОРИТЕТОВ РАЗВИТИЯ ТРЕХСТОРОННЕГО ПАРТНЕРСТВА

В статье обоснованы теоретические подходы к формированию механизма регулирования и поддержки трехстороннего партнерства на региональном уровне. Определены основные приоритетные направления развития трехстороннего партнерства в регионах Украины. Исследовано начало формирования территориальных общин и проанализированы информация по статистике территориальных общин в Украине в 2018 году.

Ключевые слова: трехстороннее партнерство; региональное развитие; территориальные общины; трипартизм; гражданская партиципации.

Victoria E. Slyusarenko*

GROUND OF REGIONAL PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE THREE-PARTY PARTNERSHIP

The article substantiates the theoretical approaches to the formation of a mechanism for regulation and support of trilateral partnership in the region. The main priority directions of trilateral partnership development in Ukraine are determined. The beginning of the formation of territorial communities was investigated and information on the statistics of territorial communities in Ukraine in 2018 was analyzed.

Keywords: trilateral partnership; regional development; territorial communities; tripartism; civil party.

Peer-reviewed, approved and placed: 01.04.2018.

Постановка проблеми. В Україні система регіонального розвитку трьохстороннього партнерства зумовлює необхідність формування просторових пріоритетів через розвиток територіальних громад як сублімованої субстанції трипартизму – що характеризує принцип і практику тристоронніх консультацій з метою вироблення компромісного тристоронньої угоди профспілок, підприємців і представників держави в особі урядових організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Регіональні пріоритети розвитку трьохстороннього партнерства досліджували такі вчені як М. П. Бутко [12], О. Д. Хомик [12], С. Л. Шульц [13].

* Derzhavny vyushchy navichalny mortgage "UzhNU". Uzhhorod.

Метою є дослідження розвитку територій України і визначення основних пріоритетних напрямків їх розвитку та вплив на зазначений процес трьохстороннього партнерства.

Основні результати дослідження. Регіональна політика є багаторівневою і здійснюється органами влади центру, регіонів та органами місцевого самоврядування. Раніше основну роль у розробці й реалізації регіональної політики відігравали центральні органи виконавчої влади, нині все активнішу участь у процесах регіонального розвитку беруть органи місцевого та регіонального самоврядування, а також наднаціональні органи управління, які представляють Структурні фонди Європейського Союзу. Роль центрального уряду, що залишається головним елементом в інституційній інфраструктурі регіональної політики, все більше зводиться до розробки концептуальних засад і необхідної нормативно-правової бази. Водночас у реалізації регіональної політики зростає роль регіонального і місцевого самоврядування, приватних структур, громадських організацій, які відстоюють інтереси громад і регіонів, а також професійних структур (зокрема агентств регіонального розвитку), покликаних сприяти регіональним ініціативам, і які мають бути поза впливом як політичних інтересів, так і інтересів окремих органів влади [8].

У публікації ОБСЄ висвітлено результати проектів з розвитку громадянського суспільства, реалізованих Координатором проектів ОБСЄ в Україні у 2016 р., наведено аналіз та приклади – найкращі практики й здобуті уроки – з України та країн-учасниць регіону ОБСЄ, пов'язані зі сприянням розвитку співпраці і партнерства між урядом та організаціями громадянського суспільства на основі нової програми політики щодо належного врядування [7].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3] надає територіальним громадам право брати участь у процесі розробки проектів рішень щодо питань місцевого значення, зокрема, цей закон запроваджує такий механізм як місцеві ініціативи. На сьогодні в Україні діють громадські ради на різних регіональних рівнях. Основне завдання громадської ради полягає у доведенні громадської думки до органів виконавчої влади та можливості впливати на рішення відповідно до потреб громадськості. У 2010 р. була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [4], що забезпечила створення при міністерствах, центральних органах виконавчої влади, обласних державних адміністраціях громадських рад. Відтоді фактично розпочалося активне формування громадських рад при органах виконавчої влади.

На сьогодні функціонування громадської ради, яка фактично представляє «третій сектор» – визначення використовують досить часто як по-няття «громадянське суспільство», залежить від усвідомленості потреб у соціально-економічному розвитку регіону та подоланні екологічних проблем, ініціативності, самомотивації громадян. Разом з тим, мотивацію та зацікавленість «третього сектору» повинні забезпечувати представники органів виконавчої влади шляхом підзвітності, оприлюднення інформації щодо видатків місцевих бюджетів на реалізацію проектів регіонального розвитку. Найкращим засобом мотивації «третього сектору» виступає результат соціально-економічних або

екологічних проєктів, який можна виміряти шляхом співставлення показників соціально-економічного та екологічного стану регіону до та після реалізації проєктів.

В Україну у 2015 р., станом на березень 2016 року дев'ять українських міст затвердили нормативні документи та знаходять на різних етапах запровадження «Партиципаторний бюджет» — демократичний процес дискусії та прийняття рішень, в якому кожна мешканка і мешканець населеного пункту вирішує, в який спосіб витрачати частину муніципального бюджету. [9].

Громадянська партиципація — спосіб активної участі в різноманітних подіях, які стосуються громадян можливість вести активну діяльність, висловлювати думку стосовно процесів, що відбуваються у публічній сфері спілкування з владою — а саме, підтримка органів влади і громадян в процесі спільного прийняття рішень. Громадянська партиципація — процес, під час якого громадяни отримують можливість впливати на рішення органів державної влади, а посередньо — можливість здійснювати контроль за їхнім виконанням, якщо дані рішення безпосередньо або посередньо торкаються інтересів громадян [9].

Як зазначає В.П. Писаренко, партисипативний підхід забезпечує максимальне врахування інтересів народу під час прийняття рішень, збільшує його активність у суспільному та державному житті, легітимізує владу в очах народу, виключає його відчуження від публічного управління, а, отже, сприяє розвитку демократії та ефективного суспільства [7].

Важливе місце та роль громадських організацій належить співпраці з органами місцевого самоврядування з метою реалізації своїх проєктів, одержання підтримки на рівні влади. Місцеве самоврядування тісно пов'язане з населенням та різноманітними громадськими структурами, що представляють інтереси різних соціальних груп, серед них молодіжних громадських організацій, асоціацій органів місцевого самоврядування та благодійних фондів. Громадські інституції відіграють важливу роль у розвитку місцевого самоврядування. Незважаючи на автономність у відношеннях між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, за останніми зберігається функція громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування [11].

З 2015 р. в Україні активно створюються територіальні громади, які в першу чергу представляють сьогодні органи виконавчої влади та слугують субстанцією та основним об'єктом трьохстороннього партнерства. Їх формування стало можливим завдяки децентралізації влади та повноважень держави. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1], прийнятий у 2015 р., заклав фундамент створення та розвитку територіальних громад в Україні та розвитку партнерських відносин в цілому. Важливим для забезпечення ефективності та результативності проєктів територіальних громад вважаємо також Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [1], що фактично створив механізм вирішення спільних проблем територіальних громад: утилізація та переробка сміття, забезпечення необхідним обладнанням закладів медицини та освіти, розвиток спільної інфраструктури та інше. Станом на початок 2018 р. в процесі реалізації перебувають 133

договори про співробітництво, механізмом в цілому скористалися 587 територіальних громад. В першу чергу співробітництво громад дає змогу вирішити екологічні проблеми територій [5].

Відтак, формування територіальних громад та децентралізація влади зумовили підвищення рівня державної підтримки регіонального розвитку, розвитку інфраструктури громад: фінансова підтримка з часу впровадження реформи збільшилася у 32 рази: з, 0,5 млрд. в 2014 р. до 16,1 млрд. грн. у 2017 році. 21 область прийняла рішення про створення Агенції регіонального розвитку, в усіх областях працюють Центри розвитку місцевого самоврядування, які в тому числі допомагають місцевій владі втілювати регіональні стратегії [5].

На сьогодні в Україні діє 11215 територіальних громад та 705 об'єднаних територіальних громад (табл. 1).

Таблиця 1. Інформація щодо статистики територіальних громад в Україні станом на 2018 рік [5]

№ п/п	Назва області	Площа об'єднаних громад, кв. км ²	Кількість населення, осіб	Кількість територіальних громад, од.	Кількість об'єднаних територіальних громад, од.	Площа об'єднаних громад, м ²	% загальна площа
1	Івано-Франківська	13900	1376211	711	25	2373.527	17.08
2	Одеська	33310	2373490	707	28	8553.928	25.68
3	Київська	28131	1737989	659	9	1832.43	6.51
4	Житомирська	29832	1237101	631	45	16134.46	54.08
5	Тернопільська	13823	1052755	615	42	5477.7	39.63
6	Чернігівська	31865	1018732	605	37	16396.03	51.45
7	Дніпропетровська	31914	3228399	569	60	15892.47	49.80
8	Львівська	21833	2513807	556	35	3466.701	15.88
9	Черкаська	20900	1222650	516	26	3730.055	17.85
10	Полтавська	28748	1413014	503	41	7343.983	25.55
11	Вінницька	26513	1576599	490	35	4080.744	15.39
12	Харківська	31415	2682492	458	16	4423.381	14.08
13	Рівненська	20047	1160856	419	28	5011.6	25.00
14	Кіровоградська	24588	954992	415	16	2541.817	10.34
15	Волинська	20144	1037095	412	41	9326.404	46.30
16	Донецька	26517	4210544	386	10	4192.44	15.81
17	Миколаївська	24598	1145389	365	28	8598.112	34.95
18	Хмельницька	20645	1277137	348	41	11438.023	55.40
19	Закарпатська	12777	1255721	337	6	616.124	4.82
20	Луганська	26684	2177607	332	9	4670.471	17.50
21	Чернівецька	8097	904331	313	28	2779.1943	34.32
22	Запорізька	27180	1731056	299	43	14437.036	53.12
23	Сумська	23834	1097651	298	29	7989.559	33.52
24	Херсонська	28461	1050188	271	27	7342.264	25.80
	Загалом	575756	39435806	11215	705	168648,4533	

Активне формування територіальних громад розпочалося у 2015 році. У 2015 р. створено 159 територіальних громад, у 2016 р. – 207, у 2017 р. – 299, у 2018 р. – створено ще 40 територіальних громад. Загалом у 2015-2018 рр. створено 710 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), а чисельність жителів об'єднаних територіальних громад становить 6,1 млн. осіб, що становить

14,4% від загальної чисельності населення України. Протягом 2015-2018 рр. 3313 територіальні громади об'єдналися в об'єднані територіальні громади. Загалом з 2015 р. до 2018 р. з існуючих 10411 територіальних громад залишилося 7902. Станом на лютий 2018 р. територія 15 районів України повністю покрита ОТГ, 98 районів на 50-99% забезпечені діяльністю об'єднаних територіальних громад, 202 райони забезпечені діяльністю об'єднаних територіальних громад на 1-49%, 152 райони, де взагалі не функціонують об'єднані територіальні громади. Доцільно також навести статистику співробітництва об'єднаних територіальних громад в Україні. Відтак, станом на лютий 2018 р. 587 об'єднаних територіальних громад використовують інструмент міжмуніципального співробітництва, укладено 133 договори міжмуніципального співробітництва [6].

Зокрема, у 2017 р. кількість договорів співпраці на основі міжмуніципального співробітництва зросла з 95 до 104. У більшості випадків цей інструмент забезпечує вирішення проблем, пов'язаних з благоустроєм територій, освітою, охороною здоров'я, соціальним забезпеченням, навколишнім середовищем [7].

На сьогодні пріоритети розвитку тристороннього партнерства насамперед визначені Законом України «Про засади державного регіонального розвитку» [2]. На нашу думку, регіональні пріоритети трипартизму повинні визначатися насамперед на основі:

- 1) проведення попередньої експертизи актуальних проектів, виявлених органами місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості;
- 2) врахування стану виконання існуючих програм та проектів;
- 3) можливості фінансування програм тристороннього співробітництва та доступу до фінансових ресурсів;
- 4) аналізу поточної соціально-економічної ситуації в регіоні на основі ключових показників: зайнятості та безробіття, рівня інноваційності підприємств регіону; умов праці та поточного стану навколишнього середовища;
- 5) рівня економічного зростання регіону до та після реалізації програм тристороннього партнерства;
- 6) рівня розвитку інфраструктури: транспортної, інформаційної, комунікаційної;
- 7) показників ефективності реалізації попередніх програм тристороннього партнерства, якими можуть виступати: виручка та прибутковість підприємств, рівень та якість життя населення до та після реалізації проектів, який можна виміряти через зростання середньої заробітної плати та доходів; показники стану навколишнього середовища, зокрема рівень забруднення тощо.

Пріоритетні напрями розвитку регіону на основі трипартизму мають враховувати як економічний, соціальний, так і екологічний ефект.

Таким чином можемо підсумувати, що на сьогодні регіональні пріоритети тристороннього партнерства передбачено регіональними стратегіями розвитку регіонів, які на основі аналізу показників економічного та соціального стану територій визначають головні цілі та завдання в короткостроковій та довгостроковій перспективах.

В Законі України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» [2] зазначено, що в регіонах України

спостерігається ряд таких проблем як нерівномірність розвитку територій, зростання міжрегіональних соціальних та економічних диспропорцій, значна диференціація розвитку районів та міст, в яких (більш ніж 30%) протягом тривалого часу спостерігається зниження рівня економічної активності й зменшення чисельності населення водночас. Розв'язання вказаних проблем повинно визначати пріоритетні завдання регіонального розвитку.

На нашу думку основними сферами регіональних пріоритетів в Україні мають стати:

- 1) транспорт, інфраструктура областей, міст, сіл, селищ;
- 2) економічний розвиток, інвестиції;
- 3) підприємництво та регуляторне середовище;
- 4) освіта і наука;
- 5) політика;
- 6) інноваційна діяльність;
- 7) ринок праці.

Проте на сьогодні доцільно виокремити основний пріоритет регіональної політики розвитку трипартизму — забезпечення зайнятості населення та розвиток бізнесу. Відтак Міжнародна організація праці (МОП) в межах цього напрямку визначила основні пріоритети. Відповідно до Програми гідної праці МОП для України [3] на 2016-2019 рр. основними пріоритетами визначено:

Пріоритет 1: Сприяння зайнятості та розвитку сталих підприємств задля стабільності та зростання

Пріоритет 2: Сприяння ефективному діалогу

Пріоритет 3: Покращення соціального захисту і умов праці [10].

Для досягнення завдань та заходів, які визначено пріоритетними для розвитку регіонів, лише в деяких областях України налагоджено та зроблено перші кроки до розвитку партнерства. Прикладом налагодження соціального діалогу, що сприяє розвитку трипартизму в Україні в цілому, адже слугує зразком для інших регіонів, є Івано-Франківська область. В області вибудовано цілісну систему діалогових відносин між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з профспілками та роботодавцями: діють координаційні ради профспілок, забезпечено представництво профспілок та організацій роботодавців у складі колегій облдержадміністрації та райдержадміністрацій. Налагоджено співпрацю облдержадміністрації, Ради профспілок області та обласного об'єднання організацій роботодавців щодо вироблення узгоджених рекомендацій до нормативно-правових актів, які є нагальними для громадськості краю [6].

В цілому усі пріоритети розвитку можемо згрупувати за трьома напрямками: економічний, соціальний та екологічний, що наочно відображено на рис. 2.

Загалом можна говорити про те, що всі визначені пріоритети будуть сприяти побудові ефективного суспільства: ефективного політичного режиму, ефективного соціального забезпечення, ефективного економічного розвитку та симбіозу зазначених складових ефективного суспільного ладу з природою.

У контексті процесів європейської інтеграції України, діяльність всіх соціальних партнерів характеризується недостатньою увагою до сфери

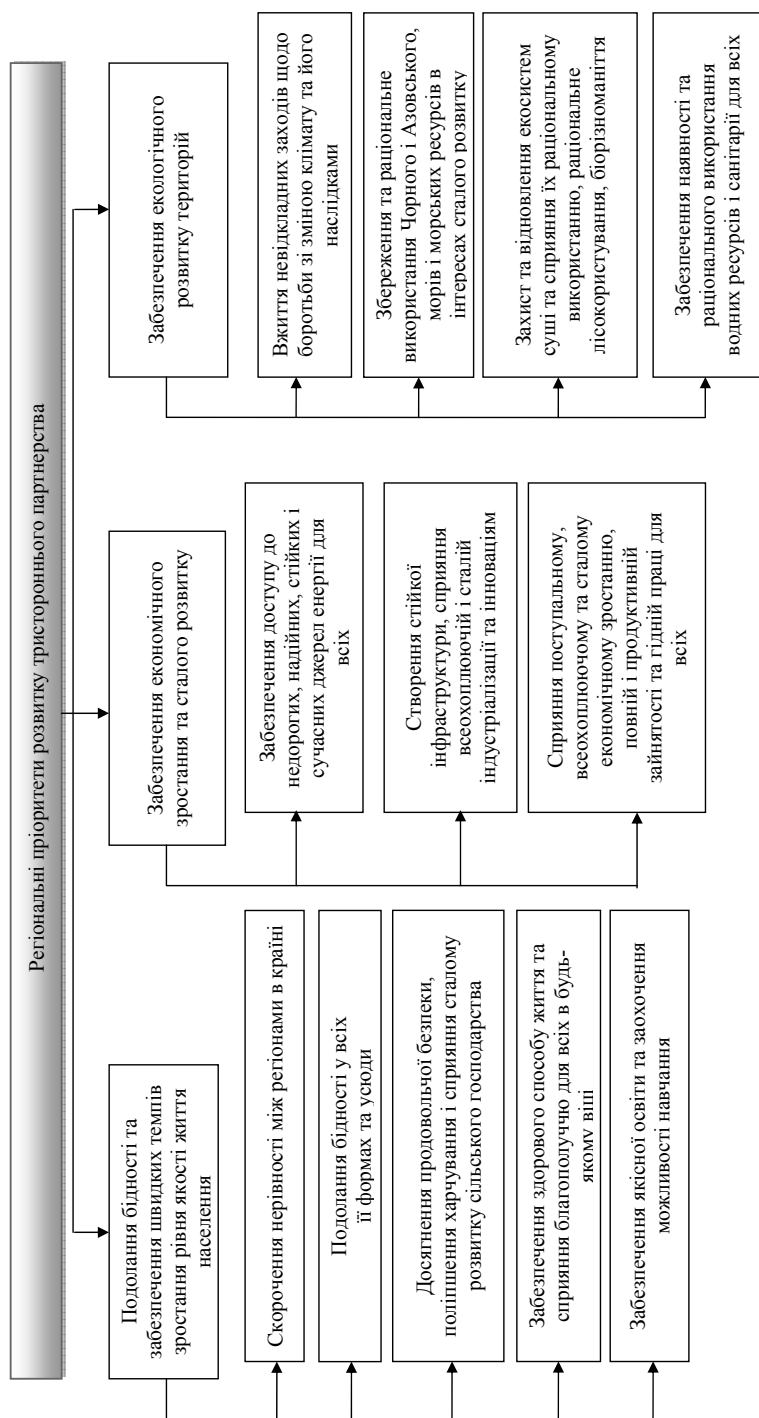

Рис. 2. Пріоритетні напрямки розвитку тристороннього партнерства в Україні, власна розробка автора

екологічної політики щодо аспектів соціально-економічних наслідків для сфери зайнятості та ринку праці, питань забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Тристороннє партнерство забезпечує успішне перетворення на шляху до зеленої економіки, за рахунок активної роботи з партнерами, які можуть зіграти ключову роль у підвищенні продуктивності. Це досягається розподілом відповідальності між бізнесом, громадянами та владою, інформуванням національних систем і інститутів про наслідки переходу до зеленої економіки, заохоченням та організацією підвищення кваліфікації та підготовки кадрів, забезпеченням справедливого переходу до зеленої економіки з дотриманням міжнародних стандартів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, трипартизм є одним з найбільш перспективних шляхів забезпечення стійкого розвитку і реагування на виклики в соціальній, економічній та екологічній сферах. Одним з головних інструментів реалізації сталого розвитку може стати трипартизм розширеного формату, заснований як на традиційних, так і на нових формах співпраці між органами місцевої влади, підприємствами та суспільством, між державним і приватним сектором та організаціями громадянського суспільства — з метою максимального підвищення якості життя людей як в сьогоденні, так і в майбутньому, з одночасним забезпеченням економічної, соціальної та екологічної стійкості.

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України № 157-19 від 01.01.2018 // zakon2.rada.gov.ua.

Pro dobrovolne obiednannia terytorialnykh hromad: Zakon Ukrainy № 157-19 vid 01.01.2018 // zakon2.rada.gov.ua.

2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Закон України № 385-2014-п від 12.01.2018 // zakon0.rada.gov.ua.

Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku: Zakon Ukrainy № 385-2014-p vid 12.01.2018 // zakon0.rada.gov.ua.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 2376-VIII від 22.03.2018 // zakon.rada.gov.ua.

Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy № 2376-VIII vid 22.03.2018 // zakon.rada.gov.ua.

4. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінет Міністрів України № 996-2010-п від 29.05.2015 // zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-p

Pro zabezpechennia uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky: Postanova Kabinet Ministriv Ukrainy № 996-2010-p vid 29.05.2015 // zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-p

5. Децентралізація. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/areas/Detsentralizatsiia>. Elektronnyi resurs. — Rezhym dostupu: <http://decentralization.gov.ua/areas>

6. Інформаційний портал «Стик». Відбулося засідання тристоронньої соціально-економічної ради та роботодавців Прикарпаття. Електронний ресурс. — Режим доступу: // styknews.info/novyny/ekonomika/2017/12/28/vidbulosya-zasidannya-try-storonnn-oyi-sotsial-no-ekonomichnoyi-rady-ta-robotodavtsiv-pry-karpattya.

Informatsiyniy portal «Styk». Vidbulosia zasidannia trystoronnoi sotsialno-ekonomichnoi rady ta robotodavtsiv Prykarpattia. Elektronnyi resurs. — Rezhym dostupu: // styknews.info/novyny/ekonomika/2017/12/28/vidbulosya-zasidannya-try-storonnn-oyi-sotsial-no-ekonomichnoyi-rady-ta-robotodavtsiv-pry-karpattya.

7. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016-2020. — К.: — Ваїте, 2016. — 280 с.

Isnuuichi mekhanizmy spivpratsi orhaniv derzhavnoi vldy z orhanizatsiiamy hromadianskoho suspilstva v konteksti realizatsii Natsionalnoi stratehii spriyannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini 2016-2020. — K.: — Vaite, 2016. — 280 s.

8. Кіншак А.В. Світовий досвід формування політики регіонального розвитку / А. В. Кіншак // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. — 2015. — Випуск 2. — С. 187-196.

Kinshchak A. V. Svitoviy dosvid formuvannia polityky rehionalnoho rozvytku / A. V. Kinshchak // Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriya : Derzhavne upravlinnia. — 2015. — Vypusk 2. — S. 187-196.

9. Плоский К. Аналітичний звіт «Партиципаторний бюджет». 2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // www.pauci.org/upload/files/Participatory_Budget_Dec2016.pdf

Ploskyi K. Analitychnyi zvit «Partysypatorny biudzheth». 2016. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: // www.pauci.org/upload/files/Participatory_Budget_Dec2016.pdf

10. Програма гідної праці Міжнародна організація праці для України. Електронний ресурс. — Режим доступу: // www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_470684.pdf

Prohrama hidnoi pratsi Mizhnarodna orhanizatsiia pratsi dlia Ukrainy. Elektronnyi resurs. — Rezhym dostupu: // www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_470684.pdf

11. Слюсаренко В.Є. Становлення економіки України у післякризовий період: ризики та проблеми розвитку: [колективна монографія] / під ред. д.е.н., проф. О.О.Непочатенко (Ч. 1). — Умань: Видавець "Сочінський", 2012. — 415 с. (Підрозділ 1.24. Громадські організації, їх роль у розвитку сучасного суспільства / Л.М.Газуда, В.Є.Слюсаренко. — С. 146-153).

Sliusarenko V.Ie. Stanovlennia ekonomiky Ukrainy u pisliakryzovyi period: ryzyky ta problemy rozvytku: [kolektyvna monohrafiia] / pid red. d.e.n., prof. O.O.Nepochatenko (Ch. 1). — Uman: Vydavets "Sochinskyy", 2012. — 415 s. Pidrozdil 1.24. Hromadski orhanizatsii, yikh rol u rozvytku suchasnoho suspilstva / L.M.Hazuda, V.Ie.Sliusarenko. — S. 146-153.

12. Хомик О. Д., Бутко М. П. Методологічні засади формування сучасної парадигми політики регіонального розвитку / М. П. Бутко, О. Д. Хомик // Регіональна економіка. — 2014. — № 2. — С. 7-16.

Khomyk O. D., Butko M. P. Metodolohichni zasady formuvannia suchasnoi paradyhmy polityky rehionalnoho rozvytku / M. P. Butko, O. D. Khomyk // Rehionalna ekonomika. — 2014. — № 2. — С. 7-16.

13. Шульц С. Л. Регіональна політика в Україні: еволюційні засади та стратегічні перспективи / С. Л. Шульц // Регіональна економіка. — 2014. — № 3. — С. 26-36.

Shults S. L. Rehionalna polityka v Ukraini: evoliutsiini zasady ta stratehichni perspektyvy / S. L. Shults // Rehionalna ekonomika. — 2014. — № 3. — С. 26-36.